

הדף היומי בבלי: מסכת בבא מציעא דף י'
הדף היומי בהלכה: סימן קס"א מסעיף ב' עד סימן קס"ב
המוסר היומי: אהבת חסד חלק א פרק ה' אות ב' עד אות ד'

לוח
לימוד
יומי

באיזה אופן מותר לבלוע תרופה ביום הכיפורים?

הלכות והנהגות לימים הנוראים

מתוך ביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

אכילת מאכל הראוי לאכילה 'שלא כדרך אכילתו', אינה נחשבת בדרך כלל כאכילה לגבי איסורי אכילה, אך לגבי יום-הכיפורים נחלקו הפוסקים: יש שכתב שהיא נחשבת כאכילה האסורה מן התורה, כיון שאיסור האכילה ביום-הכיפורים תלוי ב'יישוב הדעת', ומאכל הראוי לאכילה גורם ליישוב הדעת בכל צורה שִׁנְאָכֵל; ויש שכתבו שדין יום-הכיפורים כדין שאר איסורי אכילה לענין זה, ואכילה 'שלא כדרך אכילתו' אסורה רק מדרבנן. ואף מאכל שאינו ראוי לאכילה כלל, כגון מאכל מקולקל לגמרי, או מאכל בהמה, וכדומה, או מאכל שנאכל באופן המזיק לגוף, אסורים מדרבנן באכילה, בכל פְּמוֹת שהיא; וכן אסור מדרבנן לטעום דבר מאכל ולפולטו, אף כשברור שלא יבלע מאומה. אכן, גלולות-תרופה שאינן ראויות לאכילה, מותר לחולה לבלוען ביום-הכיפורים, ואם אינו יכול לבלועו ללא מים, יערב דבר מר במים (פחות משיעור 'מלוא לוגמיו') באופן שלא יהיו ראויים לשתיה, ויבלע עמהם את הגלולה; אולם אין צורך לפגום את המים עד כדי שיגרמו לבחילה בעת שתייתם. וגלולה שאינה מרה והיא ראויה לאכילה, יש לבלועה כשהיא עטופה בנייר וכדומה, ובליעה באופן זה אינה נחשבת כאכילה. [סימן תריב, סעיף ו' וס"ק יב, טו ויז; ביה"ל ד"ה אכל; ביאורים ומוספים דרשו, 17 ו-19]

ענייני היום

• שנת ה'תקפ"א | נפטר רבי אברהם (בן ר' יחיאל מיכל) דנציג זצ"ל (ה"חיי אדם").

נולד בעיר דנציג (כיום גדנסק) בשנת ה'תק"ה. בצעירותו למד אצל הרב יוסף ליברמן מפראג. בסביבות גיל שמונה עשרה עבר ללמוד אצל הנודע ביהודה. הוא האמין שאין ליהנות מן התורה, ועל כן עסק במסחר ובאופן לא רשמי שימש כרבה של וילנה. חיבר את הספרים "חיי אדם" - סיכום ההלכות לשולחן ערוך "אורח חיים", ו"חכמת אדם" - סיכום "יורה דעה". נוסף לאלה חיבר רבי אברהם דנציג את הספר "זכרו תורת משה", סיכום דיני שבת לפי מיונם לשלושים ותשע אבות המלאכה.

• שנת ה'תרצ"ט | הסכם מינכן.

נקית את הידים במים ובסבון ונותר צבע על גבי היד -

האם זו חציצה?

דבר שהדרך להקפיד להסירו, נחשב כחציצה בנטילת ידים לסעודה. ומי שידי התלכלכו בדבר החוצץ, וניקה אותם היטב במים ובסבון, ונותר רושם של צבע על גבי היד, אין זו חציצה. ודבר שיש המקפידים להסירו, ויש שאינם מקפידים - למקפידים נחשב הדבר כחציצה, ולאלו שאינם מקפידים, אינו נחשב כחציצה אלא כשמכסה את רוב מקום הנטילה. ולכן, לדוגמה, סייד שידי מלוכלכות תדיר בסיד, אין הדבר נחשב כחציצה לגביו, אך מי שאינו סייד, אם ידיו מלוכלכות בסיד שיש בו ממשות, דהיינו בעובי המורגש במישוש, הרי זו חציצה. [סעיף ב' וס"ק יב ויד; וראה ס"ק ז; ביאורים ומוספים דרשו, 24; וראה שם, 15]

דבר שמסירים אותו מהיד רק בשבת ולא בימות החול -

האם נחשב לחציצה?

דבר שהדרך להסירו בהזדמנויות שונות, כגון טבעת שמסירים אותה בעת לישת בצק, נחשב כחציצה על אף שבדרך כלל נמצא על היד. ונחלקו הפוסקים אם דווקא כשהסרתו מזדמנת לעתים קרובות, או אף אם היא מזדמנת לעתים רחוקות. וכן נחלקו הפוסקים אם דבר שמקפידים להסירו לקראת שבת חוצץ בימות החול. ויש שכתבו שדווקא אם ההסרה מזדמנת בזמנים בלתי קבועים - כמו בשעת לישת בצק - נחשב הדבר לחציצה, אבל כשמזדמנת בזמנים קבועים, כמו שבת, אין הדבר נחשב לחציצה בזמנים בהם אין מסירים אותו; אך יש להקפיד ליטול ברביעית מים בבת אחת. [סעיף ג' וס"ק יח-יט; ביאורים ומוספים דרשו, 21]

חולה האוכל ביום הכיפורים -

האם יטול רק את האצבעות או את כל כף היד?

לדעת ראשונים רבים, אין צורך לשפוך את המים בנטילת ידים אלא על האצבעות, עד לנקודת חיבורן לכף היד. ולדעת רבים אחרים מקום הנטילה הוא עד נקודת חיבור כף היד לזרוע. לדעת השולחן ערוך עיקר ההלכה כדעה הראשונה, אך ראוי לנהוג כדעה השניה; ולדעת המשנה ברורה ופוסקים נוספים - חובה לנהוג כדעה השניה, וכן המנהג; ואף חולה האוכל בתשעה באב וביום הכיפורים, יטול עד הזרוע. ואם כף היד מלוכלכת מזיעה או דבר אחד, לכל הדעות חובה ליטול עד הזרוע. והמקל בשעת הדחק לנהוג כדעה השניה, אין למחות בידו. [סעיף ד, ס"ק כ-כא, וביה"ל ד"ה וראוי; ביאורים ומוספים דרשו, 34]

אתמול למדנו

- כל הטעון טבילה במקוה, צריך שלא יהא דבר חוצץ ומבדיל בינו לבין המים, דהיינו דבר המכסה את רוב הגוף, או דבר שמכסה רק את מיעוט הגוף, אך מקפידים להסירו.
- בנטילת ידים לסעודה יש את אותם דיני חציצה שבטבילת הגוף, דהיינו: דבר המכסה את רוב מקום הנטילה שביד, או דבר שמקפידים להסירו, אף שמכסה רק את מיעוט מקום הנטילה - חוצץ.
- הפוסקים כתבו דוגמאות לדברים שהדרך להקפיד להסירם, וחוצצים בנטילת ידים לסעודה: שאריות בצק וחומרים דביקים נוספים, קוץ שלא נתחב לעומק ולא התכסה בעור, ועוד.

מחר נלמד

- מה הם 'מים ראשונים' ו'מים שניים'?
- באיזה מקרה חובה להטות את האצבעות וכף היד כלפי מעלה?
- האם ניתן ליטול ידים בחדר האמבטיה?